

have fremkaldt det. Vi have set noget saadant før.

Spørgsmaalet er saa vigtigt, at jeg ønsker at dvæle noget ved Sagens Historie, idet jeg for øvrigt anerkender den ærede Ordførers historiske Redegørelse. Det er rigtigt, som han bemærkede, at Oprettelsen af Majorater og Stamhuse hører en forholdsvis nyere Tid til. Den gamle danske Adel tilstræbte ikke at sikre den enkelte Familie den fremtidige Besiddelse af bestaaende Gaarde og Godser. Den ønskede ikke Majoraters Oprettelse. Den lod sig tværtimod netop privilegere med Undtagelser fra de Bestemmelser om Arvejord, der gjaldt for Bondejord. Det fremgaar blandt andet af Forordninger og Love under Frederik den Første og Christian den Tredie. Den gamle danske Adel vilde holde Jordegodset sammen, ikke som Familieejendom, men som Standsejendom, som den indbyrdes frit kunde handle med, men den sørgede ganske vist for, at det stadig bestemtes, at kun adelige kunde besidde adelige eller saakaldte fri Godser. Ved Reformationen fik Adelen meget af Kirkens Gods og blev efterhaanden som een stor Familie, der sad inde med Landets bedste og største Jordejendomme. Man regner, at i 1660 besad Adelen 200,000 Tdr. Hartkorn, hvortil hørte, kan man sige, 30,000 Fæstebønder. Da stod den gamle danske Adel paa sit Højdepunkt, men dens Magt og Indflydelse svækkedes, fordi den i Farens Stund svigtede sin Pligt til at bringe de Ofre, Fædrelandet havde krævet. Det blev, som vi vide, Borgerne, der reddede Landet, og ikke mindst Københavns Borgere. Følgen deraf burde efter min Mening have været, at Borgerne havde faaet Medindflydelse paa Landets Styrelse. Bønderne var der jo ikke Tale om. De vare desværre, efter at de gennem 3—400 Aar Gang efter Gang havde gjort Oprør og tappert kæmpet for deres Uafhængighed, allerede den Gang saa nedtrykkede, at der ikke kunde være Tale om dem. Men det vilde have været den lige historiske Udvikling, om vi i Stedet for at gaa til Enevælden havde opnaaet saadanne Tilstande, at Borgerne, som havde vist deres Offervillighed i Farens Stund, havde faaet Medindflydelse paa Landets Styrelse. Men det skete ikke. Den enevældige Konge tiltog sig Magten. Ogsaa

efter 1660 opretholdtes Forbudet mod, at uadelige maatte købe adeligt Gods. Dog blev der i den Henseende gjort en Undtagelse for Københavns Borgere og enkelte andre privilegerede.

Enevoldsmagtens Indførelse i 1660 betød imidlertid en betydelig Indskrænkning i den gamle danske Adels Magt og Indflydelse, og Adelen var derfor ikke villig til at yde den enevældige Konge nogen særlig Støtte, tværtimod, der var Strid imellem dem. Som Følge af dette Forhold og vel ogsaa for at efterabe det glimrende franske Hof — den Svaghed have vi jo tidt haft herhjemme — besluttede den enevældige Konge at oprette en ny Adel, der ved store Privilegier knyttedes til Kongehuset og bandtes til faste Besiddelser. Lensadelen indføres ved Privilegiet af 25. Maj 1671 og Stamhusene ved Christian den Femtes danske Lov af 1683. Det gjaldt for den enevældige Konge om at omgive sin Person med Pragt og Glans, for at han kunde hæves saa højt som muligt over Folket, og tillige at omgive Tronen med en Skare Mænd, der vare bundne ved Gaver og Forrettigheder, og paa hvis Troskab han derfor kunde stole. Endelig var det ogsaa Mening dermed, at den gamle danske Adels Magt skulde knækkes, og den skulde skydes til Side til Fordel for den ny Tingenes Tilstand. Til disse Formaalets Fremme er det altsaa, der blev indstiftet den ny arvelige Lensadel, bestaaende af Grever og Baroner, de saakaldte Herrestandspersoner. Det var væsentlig, kan man sige, et politisk Træk fra Kongemagtens Side. Den ny Adel skulde befinde sig i Kongens Nærhed, de opfordredes til at bygge Paladser i København — vi se dem endnu ligge her omkring —, hvor de skulde opholde sig en stor Del af Aaret. Men dette kostede selvfølgelig noget, det var betinget af store Indtægter, og disse Indtægter skulde de skaffe sig fra Bønderne ude paa deres Godser. Der havde de deres Godsforvaltere, deres Fogeder, til at inddrive disse Indkomster, disse Skatter, og det var ofte saadan, at dette skabte haardere Vilkaar for Bønderne, fordi de ny Herrer følte sig mere fremmede overfor Bønderne end de gamle. Den gamle danske Adel havde jo Nationalitet fælles med Bønderne, men her var det ofte Udlæn-